

Rajavartiolaitoksen esikunta

Henkilöstöosasto

HR-lakiasiainpäällikkö

Mika Saarinen

27.03.2025

HE 14/2025

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Rajavartiolaitoksen esikunnalta kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta (HE 14/2025). Rajavartiolaitoksen esikunta lausuu asiassa kunnioittaen seuraavaa:

Sisäministeriön rajavartio-osastoa on kuultu lausuntokierroksen aikana hallituksen esitysluonnoksesta. Hallituksen esityksen sisältämät ehdotukset ovat kokonaisuudessa Rajavartiolaitoksen esikunnan näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisia ja tarpeellisia muutoksia sekä välttämättömiä rajaturvallisuuden ylläpitämisen varmistamiseksi muuttuneessa kansainvälispoliittisessa toimintaympäristössä.

Esitetyssä uudessa 8 d §:ssä määritettävät työtaistelun aikana turvattavat oikeushyvät kaipaavat Rajavartiolaitoksen esikunnan näkemyksen mukaan rajaturvallisuuden ylläpitämisen osalta vielä täsmentämistä. Hallituksen esitykseen on sisällytetty Suomen alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi tai laittoman maahantulon estämiseksi välttämättömien tehtävien hoitaminen. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää käsitettä laitton maahantulo paitsi epätarkkana myös riittämättömänä. Laitonta maahantuloa ei ole käsitteenä määritelty rajavartiolaissa (578/2005) eikä rikoslaissa (39/1889). Se ei kata esimerkiksi ihmiskaupan kaikkia muotoja eikä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä rajanylityspaikoilla. Siksi sen käyttäminen nyt puheena olevassa asiayhteydessä aiheuttaa epäselvyyttä ja vaikeuttaa työnantajan ja virkamiesyhdistyksen neuvotteluja työtaistelun rajaamisesta tai suojelutyön suorittamisesta ehdotetussa laissa tarkoitetulla tavalla. Se ei myöskään yksiselitteisesti kata rajaturvallisuuteen liittyviä vakavia rikoksia.

Rajavartiolaitoksen esikunta esittää, että laittoman maahantulon käsitteen sijaan ehdotetun 8 d §:n 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin siitä, ettei työtaistelu saa vakavasti vaarantaa ”rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi välttämättömien tehtävien hoitamista”. Rajaturvallisuuden ylläpitäminen on käsitteellisesti määritelty rajavartiolain 2 § 1 momentin 6 kohdassa.

Mikäli edellä esitetty katsottaisiin liian avoimeksi tai laajaksi, Rajavartiolaitoksen esikunta esittää, että säännöksessä käytettäisiin hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa käytettyjä käsitteitä ”laajamittainen tai välineellistetty maahantulo” ja ”rajaturvallisuuteen liittyvien vakavien rikosten estäminen”. Kysymys on käsitteistä, joita on toisaalta käytetty viimeaikaisessa uudessa sääntelyssä koskien ns. rajamenettelyä sekä väliaikaisia toimenpiteitä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi ja toisaalta rikoslakiin sisällytetyistä rajat ylittävään rikollisuuteen liittyvistä vakavien rikosten käsitteistä kuten esimerkiksi laittoman maahantulon järjestäminen, ihmiskauppa, terrorismi, tuhotyö ja alueloukkaus.

Rajavartiolaitoksen esikunta katsoo, että perusteiden käsitteellinen täsmentäminen nimenomaan säännöksen tekstissä – ei vain säännöskohtaisissa perusteluissa – paitsi varmistaisi sisäisen turvallisuuden ylläpitämisen myös työtaistelutilanteissa lisäksi selkeyttäisi työtaistelutoimenpiteitä suunnittelevien virkamiesyhdistysten huolehtimisvelvollisuutta.

Rajavartiolaitoksen esikunta pitää aiemmin asiassa lausumallaan tavalla edelleen perusteltuna lisäksi harkita, olisiko perusteltua säätää turvallisuusorganisaatioiden - tai rajatumminkin sotilasorganisaatioiden osalta – työnantajalle oikeus päättää virkamiesyhdistysten sijaan työtaistelun edellyttämästä rajauksesta 8 d §:ssä suojattaviksi säädettyjen oikeushyvien turvaamiseksi. Yhdistykset voisivat tällöin riitauttaa työnantajan kannan, jos pitäisivät sitä lainvastaisena. Menettely perustuisi työoikeudelliseen työnantajan tulkintaetuoikeuteen ja olisi edellä mainittujen organisaatioiden osalta sama kuin määrättäessä voimassa olevan sääntelyn perusteella suojelutyöstä työtaistelun piiriin kuulumattomien virkamiesten osalta.